

FELSEFE DÜNYASI

2015/KIŞ/ WINTER Sayı/Issue: 62

FELSEFE / DÜŞÜNCE DERGİSİ

Yerel, Süreli ve Hakemli Bir Dergidir.

ISSN 1301-0875

Sahibi/Publisher

Türk Felsefe Derneği Adına
Başkan Prof. Dr. Murtaza KORLAELÇİ

Editör / Editor

Prof. Dr. Celal TÜRER

Yazı Kurulu/Editorial Board

Prof. Dr. Murtaza KORLAELÇİ (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet İNAM (ODTÜ)
Prof. Dr. Celal TÜRER (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Kazım ARICAN (Yıldırım Beyazıt Ün.)
Doç. Dr. Levent BAYRAKTAR (Yıldırım Beyazıt Ün.)
Yard. Doç. Dr. Necmettin Pehlivan (Ankara Üniversitesi)
Yard. Doç. Dr. M. Enes KALA (Yıldırım Beyazıt Ün.)

Felsefe Dünyası yılda iki sayı olmak üzere Temmuz ve Aralık aylarında yayımlanır. 2004 yılından itibaren Philosopher's Index ve Tubitak/Ulakbim tarafından dizinlenmektedir.

Felsefe Dünyası is a refereed journal and is published biannually. It is indexed by Philosopher's Index and Tubitak/Ulakbim since 2004.

Adres/Adress

Necatibey Caddesi No: 8/122
Kızılay - Çankaya / ANKARA
PK 21 Yenişehir/Ankara • Tel & Fax: 0 312 231 54 40
www.tufed.org.tr

Fiyatı / Price: 35 ₺ (KDV Dahil)

Banka Hesap No / Account No:

Vakıf Bank Kızılay Şubesi

IBAN : TR82 0001 5001 5800 7288 3364 51

Dizgi ve Baskı / Design and Printed by.

Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret
İşletmesi

Alinteri Bulvarı 1256 Sokak No: 11

Yenimahalle/ANKARA

Tel: 0 312 354 91 31 (Pbx) Fax: 0 312 354 91 32

Basım Tarihi : Aralık 2015, 750 Adet

Heidegger'in Hobbes Eleştirisi: Varlığın Copula Olarak İkili Yapısı

Cihan CAMCI*

Senem ÖNAL**

Varlığın Copula Olarak İkili Yapısı

Olmak fiilinin dilsel ifadelerimizde *-dır* koşacı olarak bağlayıcı bir işlevde bulunuşu, yalnızca dile getirilen önermelerin anlaşılmasını sağlamakla kalmaz. *Olmak* fiilinin, yani varlığın dildeki ortaç formunun kendisi olarak da, bu önerme ve ifadelerin anlaşılma durumlarının olanaklılık koşulunun örtük bir biçimde anlaşılmasına yol açar. Türkçe *dır-dir* olarak kullandığımız koşacın bu işlevi hakkında birçok düşünür farklı bakış açıları geliştirmiştir. Önermesel mantıkta *copula* olarak adlandırılan bu sözcüğü, kendisinden sonar tüm Anglo-Saxon düşünceyi belirleyecek biçimde Hobbes, *nelik* olarak ele almıştır. Bu bakış açısından, algı ve algının anlamlı olarak ifade edilebilirliğinin önem kazandığı bir tarihsel süreç başlamıştır diyebiliriz. Ancak Heidegger *copulayı* farklı bir anlamda düşünmeyi önerir; onu, bağlayıcı rolü üstlenmesinin yanı sıra, varolanı kendi varlığında anlamaya yönelik, her zaman önceden ve kendiliğinden gerçekleşen bir anlayışın ifadesi olarak ele alır. Heidegger'in bu yorumunu tartışmadan önce, Hobbes'un yorumunu ele alıp kısaca incelemeliyiz.

Hobbes'un Copula Anlayışı ve Copula'nın Şeylerin Neliğini Dolaylı Olarak Duyuran İşlevi

Hobbes dilin, insanın anlayışı ve imgelem yetisine bağlı olarak geliştiğini düşünüyor. Ama bu dil ve anlayış, onun bir tür empirist olmasından dolayı, duyumdan kaynaklanıyor. Nesnelere duyu organları

* Akdeniz Üniversitesi, Felsefe Bölümü, Doç. Dr.

** Akdeniz Üniversitesi, Felsefe Bölümü, Doktora Öğrencisi.

yoluyla alınan duyusal devinim algıyı oluşturuyor ve nesnenin gözden kaybolmasından sonra algı, yerini imgeleme bırakıyor; yani nesnenin daha zayıf bir algısı ya da görüntüsü kalıyor. Bu imgelem ve imgelem yetisi, anlamının ve dilin kilit noktasını oluşturuyor. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, Hobbes'un önerdiği bu yaklaşımın yani algı, imgelem ve anlayışın zihnin işlevleri olarak hakikati (truth) oluşturmamızı sağlamalarının Kartezyen bir zihin anlayışıyla ilgisi yoktur. Çünkü Hobbes'a göre Descartes'ta, gerçekliği algılayan, ileri bilişsel yetilere sahip duyusal olmayan bir zihin vardır. Hobbes için de hakikat, insana, yani insanın istencine bağlıdır ama bu hakikat, dilin işlevlerinden ve söylemsel ifadelerden gelmektedir. ¹

Söylemlerimizin bir parçası olarak isimler, şeylerin (things) değil, bizim düşünmemizin göstergeleridirler. Bir isim, zihnimizde bir düşünce uyandıran sözcüktür ve bu düşünce genellikle bizim daha önceden sahip olduğumuz bir düşüncedir. Çünkü bizim için öncelikle varolan duyular örneklerden oluşturduğumuz nitelikler, yani kendimiz için hatırlatıcı işaretler (marks) vardır. Bu işaretleri başkalarıyla paylaşabilmemiz ve bilinir kılmanızı ise göstergeler (signs) yardımıyla olur. İsimler, işaretlerin ve göstergelerin her ikisinin de görevini üstlenir; ancak tek başına bir isim bizim için bir düşüncüyü hatırlatması açısından işaret (mark) olurken, bir söylem içerisinde kullanıldığı zaman gösterge (sign) olur. Bu bakımdan isimler ya da sözcükler, doğrudan şeyin (thing, res) kendisinin değil ama en başından şeyin kendisinden kaynaklanan düşüncemizin göstergeleridirler.² Dolayısıyla Hobbes'un söylem ve *copulaya* ilişkin düşünceleri bu yaklaşımı açısından anlaşılmalıdır.

Hobbes sözcüklerin birbiriyle ilişkilendirilmesiyle oluşan yapıların insanın bilme arzusundan kaynaklanan sorularını, emirlerini ya da şikâyetlerini, vaatlerini ya da söz verişlerini oluşturduğunu düşünmektedir. Bir de bu ilişkili sözcük yapılarının yanında, onaylamayı ya da reddetmeyi, doğruluğu (truth) ya da yanlışlığı (falsity) ifade eden ve

1 Bkz., Duncan, Stewart, "Thomas Hobbes", *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, <http://plato.stanford.edu/entries/hobbes/> 12.08.2015.

2 Thomas Hobbes, *The English Works of Thomas Hobbes of Malmesbury*, Vol. 1 (First Collected and Edited By William Molesworth), John Bohn, London 1839, ss. 14-17.

önerme olarak adlandırılan bir söylem türü vardır. Önerme, birbirine bağlı iki isimden oluşan ve bu iki ismin de aynı şeyin adı olduğunu ifade eden bir söylemdir. Özne ve yüklemden oluşan bu iki ismin, zihinde aynı şeyi uyandırdığını, bu iki ismi birbirine bağlayarak gösteren işaret *copula* (-dır) dır. *İnsan canlı varolandır* ifadesi, *copula*yla bağlanmış iki isim içeren bir önermedir ve *insan* ve *canlı varolan* sözcükleri aynı şeyin adıdır, bir başka deyişle *canlı varolan*, *insan* olmayı içerir.³

Bu anlamda söylem yalnızca bir kelime dizisini ve önermeyi ifade eder. Önerme, birbiriyle ilişkili olan kelimelerin birleştirilmesini gösterir ve bu birleştirme, özne ve yüklemi bağlayan *-dır* koşacıyla, *copula*yla sağlanır. Bu bağlamda Hobbes'un, sözcüklerin işlevine ilişkin yaklaşımı düşünüldüğünde, *-dır*'ın yani *copulanın* işlevi de birleştirmeyi sağlayan bir işaret (sign) oluşunda yatar. *Copula* aslında aynı iki ismi birleştirmektedir, çünkü özne ve yüklem aynı şeye göndermede bulunur. "İnsan hayvandır" önermesi, aynı şeyin iki farklı adlandırılışını içerir ve bunu dile getiren kişi de, *copula*yı kullanarak birinci ismin ikinci isme yüklemlemesini anladığını belirtir.⁴

Aslında Hobbes, *copulanın* bağlayan bir işaret olduğunu söylerken, bağladığı isimlerin kaynağına dikkat çekmektedir. *Copula*yla bağlanarak oluşturulmuş bir önerme, bizi, sözünü ettiği şeye yüklenen ismin nedenini düşünmeye yöneltir. Çünkü *Beden hareket edebilir* dediğimizde, zihnimiz sadece bu söylemi duyup yüklemelenen şeyi anlamakla yetinmez; aynı zamanda bir beden olmanın, hareket edebilir olmanın ne demek olduğunu da düşünür. *Şeyin* neden böyle adlandırıldığını, diğerlerinden farkını, yani *şeylerde*, onların isimlerinin nedenlerini anlamaya çalışırız.⁵ Bu anlamda birleştirilmeyle oluşturulan isimler ve birleştirilmeyi sağlayan *copula*, bir *şeyin* (res, thing) neliğini (whatness / quidditas) ya da özünü (essentia) ifade eder. Dolayısıyla önerme (propositio), "Bir şey nedir?" sorusunun cevabını verir. Ve *neliği* düşünmemiz, iki ismin aynı şeye yüklendiğini belirten *copula*yla sağlanır. Bu nedenle Hobbes için *copula*,

3 Hobbes, *The English Works of Thomas Hobbes of Malmesbury*, 1839, s. 31.

4 Martin Heidegger, *The Basic Problems of Phenomenology* (Translated By Albert Hofstadter), Indiana University Press, Bloomington & Indianapolis 1982, s. 184-185.

5 Hobbes, *The English Works of Thomas Hobbes of Malmesbury*, 1839, s. 31.

varolma (exists) ya da mevcut olma (is present) türünden bir anlama sahip değildir.⁶

Hobbes'un bir önermeyi sözcüklerin saf dizilimi olarak anlamasına rağmen, Heidegger onun bu iddiasını sürdürmediğini düşünüyor. Çünkü Hobbes, bir şekilde bu sözel dizilimi *şeyle (res)* ilişkilendirmek zorunda kalıyor. Bu anlamda aslında *copula*, basitçe bir ses ya da yazı olmaktan fazlasını ifade etmektedir. *Copula* ve dolayısıyla önerme *neliği* ifade ediyor; ama yine de *varoluş (existence) ya da mevcut olmaklıkla (extantness)* ilişkisi korunuyor. Bunun nedeni, *copulanın* iki ismin birleştirilmişliğinin temellendiği nedenin göstergesi olmasıdır. İki ardışık ismin aynı ve tek bir şeye göndermede bulunuşunun nedenine ait düşüncüyü düşündürmeyi sağlıyor, ama aslında bu düşünce de, başlangıçta şeyin kendisinden, algısı yoluyla ulaşılan bir düşünce... Dolayısıyla önerme aslında bir taraftan şeye ait isimlerin göndermelerini tanımlarken, diğer taraftan onun neliğini anlamamızı sağlıyor ama aynı zamanda tanımlayarak göndermede bulunuşun nedenine ilişkin düşünce olmayı da üstleniyor.⁷

Hobbes, sözcüklere ilişkin soyut-somut ya da önermelere ilişkin olarak tümel, tekil, olumlu, olumsuz, doğru, yanlış gibi ayrımlar yapıyor. Çünkü ona göre hakikat, söylemden oluşmaktadır ve bu söylemi kullanan varolanlara bağlıdır. Üstelik dil ve söylemin yapısı örümcek ağı gibidir, ama bu ağ bağlamsal yapıda olmaktan çok, hakikate ulaşıp ulaşamama konusunda tuzak niteliğinde bir ağıdır. Doğru bir önermede yüklem, özneyi kapsamalıdır. *İnsan canlı varolandır* önermesi, öznesi yüklemde içerildiği için ve ikisi de aynı şeyin adı olduğu için doğrudur. İnsan olarak adlandırılan her ne ise, o şey aynı zamanda canlı bir varolandır. Ama *İnsan bir taştır* önermesi, *insan öznesi taş* niteliğine sahip olmadığı için yanlıştır; özne ve yüklem farklı şeylerin adlarıdır.⁸

Bu anlamda düşünüldüğünde Hobbes, doğru (true), doğruluk (truth) ve doğru önermeyi (true proposition) aynı şeyler olarak görür. Çünkü doğruluk (truth), hakkında konuşulan şeylere değil, söyleme bağlıdır ya da söylemden oluşur. Bir cama yansıyan insan görüntüsü görmek, doğru

6 Heidegger, *The Basic Problems of Phenomenology*, 1982, s. 187.

7 Heidegger, *The Basic Problems of Phenomenology*, 1982, s.186, 188, 192.

8 Hobbes, *The English Works of Thomas Hobbes of Malmesbury*, 1839, s. 36.

ya da yanlış olamaz. Çünkü ne görüyorsak, onu görüyoruzdur. Ya da şöyle düşünelim: Camdaki insan gölgesinden korkup kaçan bir kedi için doğru ya da yanlış yoktur, çünkü gördüğü şey, ona doğru ya da yanlış olarak verilmez. Bu nedenle bizim de gördüğümüz şeyi, *Camdaki insan görüntüsü bir insandır* şeklinde ifade etmemiz yanlıştır. Çünkü gördüğümüz şey, gerçek (real), aktüel bir insan görüntüsü değil, gerçek bir insanın cama yansıyan görüntüsüdür. Bu nedenle hakikat ya da doğruluk şeylere bağlı değil, onlarla ilgili olan önermelere bağlıdır.⁹ Aktüel olarak gördüğümüz her şeyin (thing, res) bir önerme olarak dile getirilişi, doğru ya da yanlış olma, dolayısıyla hakikati oluşturma niteliğine sahip olur. Ve bu hakikat hem başlangıçta isimleri şeylere (thing, res) rastlantısal olarak vermesi, hem de söylemde bulunarak bunu sürdürmesi açısından insana bağlı bir hakikattir.¹⁰

Heidegger İçin Varlığın Öznel Dile Getirilebilirliğin Kendisi Olarak Nesnel Yorumu

Heidegger'e göre, Hobbes, yaklaşımı açısından logosun sözel bir dizilim olarak kabul edilmesi, önermesel ifadelere sadece sözel nitelikler yüklenmesi, onların gerçekliği karşılayıp karşılamadığı sorununu doğurmuştur. Söylem, bir düşünceye göndermede bulunur ve düşünce de dış dünyada varolan bir şeye... Fakat burada bir sorun ortaya çıkmaktadır: Zihindeki düşünsel şeyler, dış dünyadaki şeylerle (res) nasıl örtüşmektedir? Yani hakikat (truth) ya da nesnellik, bizim onun hakkında konuştuğumuz ya da düşündüğümüz gibi midir? Heidegger'e göre, Grekler de bu soruna böyle yaklaşmışlardır. Anlamı, mantıksal içerik ve dolayısıyla bilgiyle aynı gören ve hakikatin yargılanabilirlikten meydana geldiğini öne süren mantık açıklamalar aslında yanlış yönlene ve aşılması gereken bir yaklaşımdır.¹¹ Hakikat, önerme ve nesnesi arasındaki bir örtüşme değildir. Aksine hakikat, şeylerin olanaklılığının ve aynı zamanda söylemsel düşüncenin de kaynağı olan dünya-içinde-varolmanın bir açığa çıkmasıdır. *Kar beyazdır* ifadesi, kar ve beyaz sözcüklerinin söylenmesini ya da başkalarıyla paylaşımını değil, kendi beyazlığındaki

9 Hobbes, *The English Works of Thomas Hobbes of Malmesbury*, 1839, s.36.

10 Heidegger, *The Basic Problems of Phenomenology*, 1982, s. 191.

11 Heidegger, *The Basic Problems of Phenomenology*, 1982, s. 206-207.

karı ortaya koymayı ya da açığa çıkarmayı anlatır. Dolayısıyla hakikat ve anlama ilişkin bir aşkınsallık, düşüncenin nesneliliğiyle ilgili olarak düşünülmemelidir; hakikat bir varlık tarzıdır.¹²

Bu nedenle Heidegger'e göre bir söz söyleme, sözel dile getirme, bir iddiada ya da yargıda bulunmanın doğru olup olmadığını, gerçeği ifade edip etmediğini soruşturmayı bir kenara bırakmalıyız. Çünkü bir yargıda bulunma, her şeyden önce Dasein'in yönelimsel davranışlarından birisidir. Dile getirme ve dile getirilme, birbirine karşılık gelmeleri açısından değil, dile getirmenin doğası açısından anlaşılmalıdır. Öncül dile getirilebilirlik, henüz ayrışmamış, yani henüz özne yüklem ilişkisi bağlamında dile getirilmemiş söz'ün, dilin kendisidir. Dilin doğası, bir varolanın yönelimsel davranışları sayesinde belirlenir. Elbette her davranışımız ya da söylemde bulunuşumuz, bir varolanla ya da varolanlarla ilişkilidir. Ama bu, sözünü ettiğimiz varolanın her an doğruluğunu sorguladığımız anlamına gelmemektedir. Aksine, bir varolana yönelik bir söz söyleme, her yönelimsel ilişki aslında varolanın varlığını anlamaya yönelik olduğundan, onun kendi kendisini açığa çıkarmasını, apaçık ortada (self-evident) olmasını sağlamak demektir.¹³ Dolayısıyla varolanları dile getiriyoruz, onların bilgisini edinmeye yönelik bir anlayıştan uzaktır. Bir şeye yönelik söz söyleyebilmemiz için o şeyin kendisini zaten ortaya çıkarmış olması gerekir. Bu olanağı hazırlayan ise, Dasein'in dünya-içinde ve onunla birlikte-varolan yapısıdır. Aslında varolanın kendisini açığa çıkarması, aynı zamanda Dasein'in da kendisini açığa çıkarması demektir. Bu karşılıklı ilişki, Dasein dünya-içinde-varolduğu sürece olanaklıdır ve onun yönelimsel davranışında, epistemolojik değil ontolojik bir süreçte gerçekleşir.¹⁴

Bu anlamda herhangi bir yetinin önceliğini reddederek Heidegger, dilin mantıksal yaklaşımına ilişkin kavramsallaştırma, önermede bulunma ve sonuç çıkarma gibi yönelimlerin ikincil ve türev olduğunu düşünüyor. Bu yönelimler ancak dünya-içinde-varolmanın ontolojik- aşkınsal birliğinde temellenebilir. Dilsel ifadeler ya da söylem, anlaşılabilirliğin

12 Shirley, *Heidegger and Logic (The Place of Logos in Being and Time)*, 2010, s. 58-60.

13 Heidegger, *The Basic Problems of Phenomenology*, 1982, s. 207.

14 Heidegger, *The Basic Problems of Phenomenology*, 1982, s. 208.

ifadesi olarak yorumlamayı ve yargıda bulunmayı olanaklı kılar. Ama önermesel dil, anlayışa göre ikincildir. Dasein bu nedenle hem kendisini hem de dünyayı öncelikli olarak eylemi yoluyla ifade eder.¹⁵

Heidegger, dilin Dasein'ın özgür kullanımında olduğunu belirtmektedir. Bu bakımdan Hobbes, Heidegger'e göre, dilin anlamlılık yapısının insanın tanımlama ya da belirlemede bulunma yetisine ait olduğunu söylemekte haklıdır. Ama eksik bıraktığı şey, dilin yalnızca *nelik* bildiren bu tanımlama niteliğini kabul ederek onun ötesine geçmemesi, dışsal olanla ilişkisini kurmamasıydı. Çünkü Heidegger için dil, Dasein gibidir, yani o nasıl şimdiye dek varolduysa, dil de onunla birlikte varolmaktadır. Bu açıdan dil, Dasein tarafından oluşturulmuş tüm sözcükleri, onların toplamını aşar. Dasein bir şey hakkında konuşurken aslında kendisi hakkında konuşmaktadır, kendisini açmakta, ifade etmektedir. Böylece dil de Dasein'la birlikte-varolmakta, onun tarihselliğiyle birlikte oluşmaktadır. Yani o da tarihseldir ama bu tarihselliği, onun Dasein'ın tarihselliğini ifade etmesiyle gerçekleşir.¹⁶

Aslında dilin ve varolanın birlikte varoluşu, bu yakın ilişkisi, hatta bu ilişkinin zorunluluğu en açık örneğini Greklerde buluyor. Grekler için dil, varolandaki bir şeydir ve bu yüzden vardır. Çünkü Grekler, dili görsel anlamda ele alırlar ve bu görsellik yazıda açığa çıkar. Sözcüğün görüntüsü, kendisini harflerde, işaretlerde, gramerde gösterir. Yazıda kendini gösteren şey ne bir temsil, ne bir adlandırma, ne de gerçekliği olmayan sembol sistemidir. Yazıda açığa çıkan, varolanın varlığıdır. Bu açıdan belki de, Descartes'ın insanı yaşam dünyasından koparışından önce, insanın diğer varolanları, günlük yaşamlarında varlığını gösteren bir varolan olarak anladıkları söylenebilir. Buna olanak tanıyan da, varolanların söylem yoluyla dilde bir duruş kazanmalarındır. Dil, varolanın varlığını açığa çıkararak hem varolanın varlığını hem de kendi varlığını korur. Bu karşılıklı bağımlık ilişkisi içerisinde dil, varolana ait hep bir açığa çıkarma sağlayarak kendisini süreksizliğe düşmekten ya da tükenmekten kurtarır.¹⁷

15 Shirley, *Heidegger and Logic*, 2010, s. 50-53.

16 Heidegger, *The Basic Problems of Phenomenology*, 1982, s. 208.

17 Martin Heidegger, *Introduction to Metaphysics* (Translated By Gregory Fried and

Dile Getirilebilirlik: *Copula*'nın hem Ortaç, hem de Koşaç Olarak İkili Varlık Yapısı

Copula bu bağlamda, varoluşun varlıkta, kendi içinde kalmakta oluşunu temsil ediyor. *Copula*, Heidegger'in *Beständigkeit* dediği anlamda, dile getirilebilirliğin mevcudiyette duruşunu vurguluyor. Bizim dile getirdiklerimizde, *dir*, *copula*, koşaç, kendi başına hiçbir anlama gelmezken, ifade edilenlerin birlikteliğini, ilişkiselliğini sağlayarak mevcudiyetini sürdürür. Kendi başına hiçbir anlama gelmez, ancak, bir anlama gelebilen her şey, birbirleriyle ilişkilendirilebilirliklerinin olanağı olan koşaç sayesinde anlamlı olurlar. Ancak bu sayede bizim için bir şey anlamlı olarak anlaşılabilir. Bir anlamda dile getirilen her şey, kendi başına, kendi içinde hiçbir şey olan koşaca borçlu kalır. Biz dile getirilerimizde sayarken ve hesaplarken, belli belirsiz bir anlayışla koşacı anlarız. Bu belli belirsiz anlayışımız aslında iki boyutludur. Belirgin bir anlayışla anladığımız yargılar ve üzerinde uzlaşılan kamusal anlamlardır. Ancak bu anlayışımızın olanaklılık koşulu da örtük bir biçimde, belli belirsiz anladığımız bir dile getirilebilirlik gibidir. İşte bu bağlamda *copula*, sözde sessizce varolan, örtük kalan ama bir biçimde orada olduğunu duyabileceğimiz bir ortaç olarak, *olmak* fiilinin kendi anlamını sessizce dile getirmektedir. Dile getirilen sözlerin içsel bağlılığı olarak, onları birbirine bağlayan, birlikte kılan koşacın sürekli yinelenen işlevi, unuttuğumuz varlığın ortaç olarak kendisini bize duyurur.

Bu ikili yapıyı *varlığın* (*Sein*) hem isim işlevi gören sıfat-fiil, ortaç, *Partizip* olarak, hem de fiil olarak, *varolmak*, *Anwesen* anlamında kullanılması sayesinde düşünebiliriz. Heidegger'in, varlık ortacı için "bu, tüm ortaçları kendisinde toplayan bir ortaçtır"¹⁸ demesi, *olmak* fiilinin tüm fiillerin ortaç olarak kullanılışlarının olanaklılık koşulu olarak işlev gördüğü anlamındadır. Heidegger'de varlığın hem ortaç olarak, hem de geçişli, *transitive* bir koşaç, *copula*, *ist* olarak kullanımını bu bağlamda düşünmeliyiz. Varlık, tüm isimlerdeki, kayadaki, gökyüzündeki, insandaki, gülüşteki, kaygıdaki ortaklık, birlik-tir. *Bir-lik-te-oluş* olarak

Richard Polt), New Heaven & London 2000, s. 68.

18 M. Richard Capobianco, *Engaging Heidegger*, University of Toronto Press, Toronto 2010, s. 26.

varolur. Varlık varolanlarla-*dir*.

Varlık bu anlamda, *bu bir ev-dir* deyişimizde dile getirdiğimiz evle birlikte, *dir* koşacının örtük ortaç boyutunda, bir tür mevcudiyet olarak varolur; örtülü olarak mevcudiyete gelen bir şey-dir. *Kaya-dir, ev-dir, gülüş-tür, insan-dir* diye düşündüğümüz her bağlamda, bağlamsallığın kendisi olarak düşünebileceğimiz bir ortaklıktır. Böylece aslında varlık varolurken, kendi içinde bir fark ediş, koşaç ve ortaç arasında ikili bir bağlılık halinde mevcudiyete gelişir. Varlık hem ortaç, hem de koşaç olarak kendi içinde farklılaşma kipindedir. Bu sayede varlığı farklılık olarak düşünürüz.¹⁹

Sonuç

Heidegger bu farklılığı şöyle anlatıyor:

“Aynı şeyler mi? Varolan ve varlığı? Fark! Örneğin, bu tebeşirdeki varolan (*das Seiende*) nedir? Şimdiden bu soru iki anlamlıdır, çünkü varlık sözcüğü iki şekilde anlaşılabilir, Grekçe *to on* sözcüğü gibi. ... *To on*'un ilk anlamı *şeyi (ta onta, entia)* belirtir, ikincisi *öz, varlık, olmak (einai, esse)* anlamına gelir.”²⁰

Bu tebeşir, elimizde tahtaya yazı yazarken el-altında kullandığımız bir varolan olarak da vardır, varolma olanağı anlamında *tebeşir olmaklık* olarak da vardır. O zaman, eğer varlığın bir konumundan söz edilecekse, o da, *varolmaklık* ya da *oluş* anlamındaki *yokluktan* ya da *hiçlikten* gelen, ama her zaman tebeşir varolanının (ya da bu ya da şu varolanın) *varolmaklığına, oluşuna, tebeşir olmaklığına* ait olan bir konumdur. Her zaman bir şekilde söylemlerimizle dile gelen bu anlayışa ait olanağın, dile getirilebilirlik olarak dilin kendisinde barındığını düşünebiliriz. *Tebeşirle yazıyorum* derken, onun varolan oluşunu; *Tebeşir vardır ya da Tebeşir beyaz, tozlu ve sert bir cisimdir* derken onun varlığını ifade ederiz. Dolayısıyla varlığa ait bu iki anlamlılık, onun anlamı nasıl düşünmemiz gerektiğine ilişkin bir yol çizer. Bu nedenle varlığın konumunu, varolanlar ve onların varlıkları arasındaki ontolojik farklılıkta düşünülebiliriz ve bir bakıma bu konumu, yönelimsel davranışımızda gerçekleşen bir anlayışla,

19 Martin Heidegger, *Identity and Difference* (Translated By Joan Stambaugh), Chicago Press, New York 2002, s. 65.

20 Heidegger, 2000, s. 33.

düşünce ve dil sayesinde ifade ettiğimizi ve koruduğumuzu söyleyebiliriz.

Heidegger açısından Hobbes'un yaklaşımı, varlık kavramını ya da onun *ne* olduğunu doğrudan bir açıklama çabası olarak görülebilir. Anlam, düşünce, dil, nesne ya da dış dünya, özne, algıladığını ve anladığını ifade edebilme, bir şekilde çeşitli tanımlamalara sığdırılmaya çalışılmıştır. Ancak bilişsellik bağlamında ele alınan bu ayrımların hepsinden önce gelişen bir anlayış, ya da anlaşılabilirlik vardır. Günlük yaşamımızda ...*dan önce* (dile getirmeden, *nedir* diye düşünmeden önce gibi...) diyebileceğimiz, tüm ayrımları önceleyen ve kendiliğinden gelişen bir anlayış... İşte bu anlayışta, yani varolanın yönelsel davranışında, varolan ve varlığı birliktedir. Bu birliktelik *copula*da yer edinir ve bir bakıma Greklerde olduğu gibi dilde görünüşe gelir.

Öz

Heidegger'in Hobbes Eleştirisi: Varlığın *Copula* Olarak İkili Yapısı

Bu yazının amacı, varlığın dilde *copula*, koşaç olarak nasıl ikili bir bağıllık içinde işlev gördüğünü tartışmaktır. Bu çalışmada, *dır*'ın hem *copula*, yani koşaç olarak bağlayıcılığını, hem de bu bağlanan ifadelerde *copula*'nın ortaç olarak varlığın örtük karakterini koruduğunu öne süreceğiz. Heidegger bize bu ikili bağıllığın kendi içinde dile getirebilirliğin olanağını saklı tuttuğunu ve bu olanağı bize yinelenişinde gösterdiğini, yine de bu kendini gösterişte örtük kaldığını anımsatıyor. Hobbes'un *copula* yorumunun ötesinde, *olmak* fiili anlamındaki *dır*, koşaç işlevinde koşaçın geçişli yapısı sayesinde, varolan şeylerin varlığı olarak dilde ortaç formunu da kendisinde saklı tutar. Biz bu yazıda, dilin, *olmak* fiilinin ortaç anlamını da koruyarak, aynı zamanda, koşaç işlevini gördüğü bir oyun olarak görebileceğimizi öne süreceğiz.

Anahtar Kelimeler: Hobbes, *Dır*, *Copula*, Ortaç, Varlık, Önerme, Heidegger.

Abstract

Heidegger's Critique of Hobbes: The Double Binded Structure of Being as Copula

The aim of this work is to discuss how the double bindedness of being as *copula* functions in language. We will point to the binding function of *is*, both as *copula* and participle and claim that utterances, which are combined by *copula*, still conserve a veiled character of being as participle. Heidegger reminds us that this double bindedness contains in itself the possibility of utterances and shows itself in repetition, yet still remains unveiled in this showing. Beyond Hobbes's understanding of *copula*, to the "is" as the verb *to be* maintains its participle form of being. This maintenance means that the being of beings functions in language as the *copula* by virtue of its transitive structure. We will argue that, language can be seen as a play where the participle of the verb *to be* functions as *copula* and yet remains its double bindedness at the same time.

Keywords: Hobbes, Is, Copula, Participle, Being, Proposition, Heidegger.

Kaynakça

- Capobianco, M. Richard, *Engaging Heidegger*, University of Toronto Press, Toronto 2010.
- Duncan, Stewart, "Thomas Hobbes", *Stanford Encyclopedia of Philosophy*,
- <http://plato.stanford.edu/entries/hobbes/> 12.08.2015.
- Heidegger, Martin, *Identity and Difference* (Translated By Joan Stambaugh), Chicago Press, New York 2002.
- Heidegger, Martin, *Introduction to Metaphysics* (Translated By Gregory Fried and Richard Polt), Yale University Press, New Heaven & London 2000.
- Heidegger, Martin, Kant'ın Varlık Tezi, *Heidegger*, Editör: Özgür Aktok & Metin Bal,
- Doğu Batı Yayınları, Ankara, 2010.

- Heidegger, Martin, *Metafizik Nedir?* (Çev. Yusuf Örnek), Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları, Ankara 2009.
- Heidegger, Martin, *The Basic Problems of Phenomenology* (Translated By Albert
- Hofstadter), Indiana University Press, Bloomington & Indianapolis 1982.
- Hobbes, Thomas, *The English Works of Thomas Hobbes of Malmesbury*, Vol.1,
- (Now First Collected and Edited By Sir William Molesworth), John Bohn, London 1839.
- Shirley, Greg, *Heidegger and Logic (The Place of Logos in Being and Time)*, Continuu Press, London 2010.